

SÅ MÅR DJUREN SOM GER OSS VÅR MAT

En guide för den medvetne konsumenten

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Att handla djurvänligt	3
Stora skillnader mellan djurskyddslagar	4
Mat som märks – och inte märks	6
Nötkött märks med ursprung	9
Danska burgrisar	12
Lamm föds oftast upp på bete	13
Svenskt fågelkött märks	17
Gamla hönsburar kvar i EU	19
Mejeriprodukter – svårt att se ursprung	21
Våra råd	23
Vill du veta mer?	26

ATT HANDLA DJURVÄNLIGT

Vi på Djurskyddet Sverige tycker att det är oerhört viktigt att våra djur som ger oss vår mat också har haft ett bra liv – med god djuromsorg. Som konsument finns alltid möjligheten att välja bort kött eller andra animaliska livsmedel. Men du som vill äta kött, ägg eller mejeriprodukter måste kunna göra medvetna val. Och i butiken är det ofta svårt att se på varan eller förpackningen hur djuren har mått, fötts upp, transporterats och slaktats.

Vi vill ge dig viktiga fakta kring djuruppfödningen och berätta vad som kan dölja sig bakom förpackningar och märkningar. Vår ambition är att förmedla kunskap. Sedan är det upp till dig som konsument att göra ett val – ett medvetet val. Och valet är viktigt – för dig och inte minst för djuren.

För det går att förändra och förbättra. Fråga din handlare var maten kommer från, hur djuren har fötts upp, hur de har transporterats och hur slakten gått till. Ju fler vi är som ställer krav, ju snabbare ser vi resultat.

Denna guide är indelad utifrån olika djur och livsmedel. I varje avsnitt tar vi upp de vanligaste varorna som du möter i butiken. Vi har fokus på djurskydd, men kommer också att beröra frågor som klimat och miljö. Vi avslutar med våra råd för att kunna handla djurvänligt.

Trevlig läsning!

Åsa Hagelstedt
Förbundssekreterare Djurskyddet Sverige

STORA SKILLNADER MELLAN DJURSKYDDSLAGAR

Sverige har en lång tradition av djurskydd och den svenska djurskyddslagstiftningen är troligtvis den mest omfattande i världen. EU:s djurskyddslagstiftning ligger i de flesta fall långt efter. Den stora utmaningen i dag ligger i hur lagar och regler tillämpas och kontrolleras. Inom EU råder här stora skillnader. När det gäller länder utanför EU finns det oftast inga regler alls för djurskydd.

Miniminivå inom EU

Att det finns skillnader inom EU beror på att djurskyddslagstiftning inom EU ofta är så kallade direktiv. Det gör att det skiljer sig mellan olika länder. Direktiv innebär att det finns en miniminivå när det gäller djurskydd, och att det sedan är upp till varje land att ha tuffare regler eller inte. Inom EU finns också förordningar, även inom djurskyddsområdet, exempelvis när det gäller djurtransporter. En förordning är ett regelverk som måste följas av alla medlemsstater.

Av EU-länderna är Sverige ett av få länder som har krav på bedövning vid slakt. Det är en självklarhet för oss, men inte för många andra. Flera rapporter visar att slakt utan föregående bedövning är helt förkastligt från djurskyddssynpunkt.

Långa transporter

Transporter av levande djur och djur på väg till slakteriet har debatterats i Sverige och inom EU. I dag finns en transportförordning inom EU, som medger obegränsade möjligheter till långa djurtransporter om bara djuren ges vila, foder

och vatten med vissa mellanrum . Det gör att långa djurtransporter kors och tvärs över Europa fortfarande äger rum. Länder som exempelvis Italien, Tyskland och Holland är stora mottagare av levande djur, ofta smågrisar, suggor och kalvar. Djuren utsätts ofta för långa transporter innan de når sin slutdestination. Sverige har valt att införa en åttatimmars gräns för transporter till slakt, men djur för vidareuppfödning kan enligt EU:s transportregler transporteras längre även i Sverige.

Tuffare regler

Utöver lagstiftningen finns det givetvis olika uppfödningsskoncept i många länder. Här kan det handla om allt från ekologiskt till specifika företag och gårdars egna varumärken. Koncepten och märkningarna bygger på andra värderingar kring djurskydd och ställer ofta hårdare regler än lagen kräver. Inom EU finns en förordning när det gäller ekologisk uppfödning, som alla måste följa. Den svenska KRAV-märkningen ställer i flera fall tuffare krav än EU:s förordning.

MAT SOM MÄRKS – OCH INTE MÄRKS

I butiken möts vi av olika märkningar, både när det gäller ursprung och sättet djuret har fötts upp på, men också hur livsmedlet har tagits fram. I dag är ursprungsmärkning det bästa sättet för att få reda på i vilket land och efter vilket regelverk som djuret har fötts upp, samt hur det transporterats.

För att det ska bli lättare för dig att göra ett medvetet val har vi här kortfattat listat olika märkningar, och vad de står för när det gäller djuromsorg.

Obligatorisk ursprungsmärkning

Ursprungsmärkningen ska visa var djuret är fött, uppväxt och slaktat. Inom EU finns i dag ett krav på obligatorisk ursprungsmärkning av nötkött (inklusive kalvkött) och ägg. För ägg gäller att varje ägg ska vara stämplat med ursprungsland och djurhållningssystem: ekologisk, frigående respektive bur. För övrigt kött och mejeriprodukter finns inga regler när det gäller ursprungsmärkning.

Branschorganisationen Svensk Fågel, som representerar 98 procent av den svenska kyckling- och kalkonnäringen, har dock enats om en gemensam ursprungsmärkning. Det innebär att alla av branschorganisationens kyckling- och kalkonprodukter är märkta med Svensk Fågels blågula logotyp. För att få ha märkningen måste fågeln vara kläckt, uppfödd och slaktad i Sverige.

Vilseledande märkning

För gris, lammkött och kyckling samt mejeriprodukter finns inget krav på ursprungsmärkning, och den märkning som finns

är många gånger vilseledande. Ofta kan man hitta en landsbeteckning, exempelvis DK för Danmark, på förpackningen. Detta visar dock som regel endast var köttet har förädlats och förpackats. Landsbeteckningen säger ingenting om var djuret fötts eller växt upp. Köttet kan komma från djur som transporterats över hela Europa och slaktats i ett helt annat land och packats i ett tredje.

Det finns kryphål i EU-lagstiftningen som man som konsument ska vara medveten om. Genom att tillföra saltlake eller marinera köttet förvandlas livsmedlet till en så kallad köttberedning. Därmed kan handeln och branschen kringgå de märkningskrav som finns samt dessutom slippa den svenska salmonellakontrollen. Detta är i dag vanligast i kyckling- och griskött, men förekommer också i nötkött.

Särskilda märkningar

Förutom märkning av ursprung finns det föreningar och organisationer som ställer andra krav för att få märka med sina symboler. Här listar vi de vanligaste och var de står när det gäller djurskydd. Samtliga dessa märkningar är kvalitets-säkrade, bygger på ett detaljerat regelverk och en oberoende kontroll – så kallad tredjepartscertifiering.

KRAV är en ekonomisk förening och en märkning för ekologisk produktion. När det gäller djurskydd ställer märkningen krav på att djuren har behandlats väl och vistats utomhus. Foder från GMO (genetiskt modifierade organismer) är inte tillåtet. KRAV-märkningen garanterar dock inte att livsmedlet är svenskt.

Svenskt Sigill är ett kvalitetsmärke på svensk mat och har krav på djuromsorg som går längre än svensk djurskyddslagstiftning. Märkningen garanterar att djuren fötts upp med ett sunt GMO-fritt foder. Genom förebyggande djurhälsovård betonas friska och välmående djur.

EU:s ekologiska symbol fokuserar på läkemedel och gifter snarare än djuromsorg. Märkningen ställer inga krav kring transport och slakt. Trots en del kompromisser garanterar dock märkningen en bättre djuromsorg än det konventionella jordbruket.

Demeter är en ideell konsumentförening som ställer krav på att djuren ska följa sina naturliga beteenden och rörelseförlopp. Djuren ska ha fötts upp på en Demetergård och härstamma från gårdens besättning.

NÖTKÖTT MÄRKS MED URSPRUNG

Den 1:a september år 2000 införde EU en obligatorisk ursprungsmärkning av nötkött. Det innebär att allt nötkött som säljs ska kunna spåras genom hela kedjan, och vara märkt fött, uppfött och slaktat. Förutom svenskt nötkött säljs ofta nötkött från Irland och Sydamerika i svenska butiker.

Svenskt nötkött

EU har bara djurskyddsdirektiv som omfattar kalvuppfödning (nötkreatur upp till sex månader). Sverige har ett regelverk för alla nötkreatur. Regelverket omfattar bland annat utrymmeskrav för alla djur, beteskrav (gäller inte kalvar och tjurar), ett sunt foder och max åtta timmars transport till slakt. Dock kan kalvar för vidareuppfödning transporteras längre än åtta timmar.

Irlandskt nötkött

Irlandska uppfödare måste följa EU:s minimidirektiv för kalv (regelverk för kor saknas inom EU). Uppfödningen av kött-djur bygger mer på kvalitetsstandarder än djurskyddslagstiftning. Irlandska nötkreatur går inte ute på bete året om. Ofta hålls de inomhus mellan november och april och föds upp i stallar med en helt annan standard än de svenska. På Irland ställs inga krav på att tjurar ska bedövas varken vid kastring eller slakt. Nötkreatursrasen Belgisk blå är vanlig som korsning med mjölkkrasdjur.

Sydamerikanskt nötkött

Nötkreatur som föds upp i Sydamerika går ofta fritt. Dock finns det frågetecken kring hanteringen av djuren i samband med transport och slakt. Tjurarna kastreras oftast med tång, utan bedövning. Den storskaliga uppfödningen, framför allt i Brasilien, har också en negativ effekt på klimatet och den biologiska mångfalden. Dels avverkas stora mängder regnskog för att skapa betesmarker, dels uppodlas stora delar av savannen.

Nordamerikanskt nötkött

Nötköttproduktionen i USA är ofta intensiv. Användning av hormoner och tillväxtantibiotika är tillåten. I slutet av uppfödningen hålls ofta djuren i så kallade "feed lots" där tusentals djur samlas i mindre fällor. EU tillåter endast import av kött som inte har behandlats med hormoner.

Kalvkött

Kalvkött omfattas också av den obligatoriska ursprungsmärkningen av nötkött. Inom EU finns ett djurskyddsdirektiv för kalv. Holland och Italien är stora importörer av kalvar från andra EU-länder. Kalvar från olika gårdar och länder blandas och transporteras långa sträckor. Det gör att smittor ofta sprids under transportererna, något som regel kräver att djuren antibiotikabehandlas. I Holland ställer dock några av de stora detaljhandelskedjorna högre krav på transporter och kalvarnas foder.

KRAV-märkt nötkött garanterar att djuren gått ute och betat fritt. Märkningen ställer även krav på transport och slakt. GMO-foder accepteras inte.

Den EU-ekologiska märkningen ställer inga krav kring transport och slakt. Men djur-omsorgen är bättre än i det konventionella jordbruket.

Svenskt Sigills märkning garanterar att djuren har gått ute och fötts upp med ett sunt GMO-fritt foder. Kalvar får inte exporteras. Kött från Belgisk blå accepteras inte och rasen får inte finnas på Svenskt Sigill-gårdar.

Demeter ställer krav på att djuren ska kunna följa sina naturliga beteenden och rörelseförlopp. Djuren ska ha fötts upp på en Demeter-gård och härstamma från gårdens besättning.

DANSKA BURGRISAR

I dag är det vanligt med danskt griskött i våra butiker. Det beror på att det danska grisköttet är betydligt billigare. Anledningen är att djuren föds upp under helt andra förhållanden än de svenska. Det går också att hitta griskött från Tyskland, Polen och Holland i svenska butiker – kött från grisar som oftast fötts upp enligt EU:s minimidirektiv.

Svenskt griskött

Växande grisar som föds upp i Sverige har större utrymme jämfört med grisar i många andra EU-länder. EU:s djurskyddsdirektiv slår endast fast en miniminivå. Sverige har betydligt tuffare krav än så. Alla grisar ska gå lösa och suggorna ska kunna bygga bo för sina nyfödda kultingar. Alla grisar ska också ha tillgång till halm eller annan sysselsättning. Tack vare förbud mot kupering har svenska grisar kvar knorren på svansen. I många andra EU-länder är det vanligt med kupering då grisarna i en stressig miljö biter varandra i svansen.

Danskt griskött

I Danmark finns fortfarande det man kan kalla burgrisar – suggor som under en stor del av sina liv står i bur. För att slippa problemet med svansbitning kuperas även alla svansar i förebyggande syfte. Jämfört med Sverige föds danska grisar upp med mindre utrymme. Dock finns krav på spraydusch, som gör att grisarna svalkas då de inte kan svettas. På grund av problem vid gristransporter har Danmark infört ett sanktionssystem för djurtransportörer som inte uppfyller regelverket. Dessutom har den samlade grisenäringen vissa

handlingsprogram för att exempelvis undvika skador på suggor. De stora grisbesättningarna kontrolleras även regelbundet av veterinärer.

Griskött från övriga EU

Få länder inom EU har strängare regler än EU:s djurskyddsdirektiv, som endast slår fast en miniminivå. Holland har dock något större utrymme för grisarna. En majoritet av suggorna inom EU grisar och ger di i så kallade grisionsburar, och står under lång tid i trånga bås. Enligt EU:s djurskyddsdirektiv ska grisarna i princip alltid ha tillgång till material att böka i och sysselsätta sig med. Men i många av stallarna inom EU används inte halm. Smågrisarna avväjns ofta tidigare än i Sverige, vilket ökar risken för diarréer. Även svanskupering tillämpas allmänt.

KRAV-märkt griskött kommer från grisar som sommartid har betat utomhus på stora ytor där de kan böka ordentligt. Märkningen garanterar också att grisen transporterats och slaktats på ett djurvänligt sätt samt fötts upp utan GMO-foder.

EU-ekologisk märkning har inget krav på att grisarna ska beta och böka ute. Det räcker med utomhusvistelse på betongplatta. Inomhus har grisarna mer plats jämfört med den konventionella uppfödningen.

Utöver den svenska djurskyddslagen föds grisar märkta med Svenskt Sigill upp efter en hälsoplan. Allt för att garantera en god djuromsorg och friska djur. Grisarna har gott om halm och äter endast GMO-fritt foder.

LAMM FÖDS OFTAST UPP PÅ BETE

I dag finns ingen obligatorisk ursprungsmärkning på lamm. Inom EU finns inga direktiv alls för uppfödning av lamm. Som konsument hittar du för det mesta svenskt, irländskt eller nya zeeländskt lammkött i butik.

Svenskt lammkött

Till skillnad mot EU har Sverige ett tydligt regelverk som bland annat omfattar utrymmes- och skötselkrav samt beteskrav under sommaren för får och lamm. Lamm som slaktas innan betessäsongen får dock inte komma ut. I Sverige kastreras inte bagglammen, vilket man gör i många andra länder.

Irländskt lammkött

På Irland betar lammen ofta utomhus året om. I vissa fall hålls lammen inomhus i enkla byggnader delar av året. Samtliga bagglamm kastreras och kuperas utan bedövning. Kupering sker genom en gummiring som stoppar blodflödet, och svansen ramlar slutligen av. Kastrering kan ske på samma sätt, eller med tång.

Nya Zeeländskt lammkött

På Nya Zeeland bedrivs en storskalig uppfödning av lamm. Förhållandena liknar i stort sett de på Irland, med skillnaden att djuren går ute året runt. Alla bagglamm kastreras och svanskuperas utan bedövning, något som är förbjudet i Sverige. Här tillämpas även inseminering och inläggning av embryon genom att gå in genom bukväggen. Insynen i hur lamm transporteras och slaktas är mycket liten. Kritik har riktats mot den nya zeeländska branschen som nu diskuterar att återuppta exporten av levande lamm till Mellanöstern.

KRAV-märkt lammkött kommer från lamm som har möjligheten att vistas utomhus året runt. Även vinterlamm ska ha tillgång till rastgård. Kastrering är förbjudet och lammen föds upp med ekologiskt foder och utan rutinmässig parasitbekämpning.

SVENSKT FÅGELKÖTT MÄRKS

I dag finns inget krav på obligatorisk ursprungsmärkning för kyckling. Den svenska kycklingbranschen har dock enats om en egen ursprungsmärkning. Branschorganisationen Svensk Fågels blågula logotyp garanterar att kycklingen är kläckt, uppfödd och slaktad i Sverige.

Svenskt fågelkött

Branschorganisationen Svensk Fågels medlemmar, som representerar 98 procent av den svenska matfågelbranschen, följer förutom den svenska djurskyddslagen ett unikt Djur-omsorgsprogram. Programmet omfattar uppfödning, lastning, transport och slakt. Det svenska regelverket tillåter max 25 kycklingar eller 36 kilo per kvadratmeter. Kycklingar som föds upp inom ramen för Svensk Fågels Djuromsorgsprogram är dessutom fria från salmonella.

Ekologisk KRAV-märkt kyckling

Ekologisk kyckling äter ekologiskt odlat foder och har möjlighet att vistas utomhus. Det ger kycklingen möjligheter till ett naturligt beteende. Då ekologisk kyckling inte får behandlas med koccidiostatika (parasitbekämpningsmedel) och slaktas sent, ökar dock risken för smittor. Dessutom är den kycklingras som finns i dag inte anpassad för ekologisk uppfödning. I dag finns endast en ekologisk kycklinguppfödare i Sverige.

Importerat fågelkött

Inom EU finns ett djurskyddsdirektiv som ännu inte trätt i kraft. Beläggningen i kycklingstallarna kan variera från 40-50

kilo per kvadratmeter. Sverige importerar mycket kyckling från Danmark, men även från Thailand och Brasilien. I dagsläget är det svårt att ta reda på var den importerade kycklingen kommer från och hur den har fötts upp. I länder utanför EU är det vanligt att antibiotika tillsätts i fodret för att kycklingarna ska växa fortare. Förutom att man kamouflerar en dålig djurhållning kan det leda till att bakterier blir resistenta mot antibiotika

KRAV-märkt kyckling har fötts upp på ekologiskt foder och vistats utomhus. Kycklingarna lever längre än inom den traditionella uppfödningen.

Branschorganisationen Svensk Fågels märkning garanterar att kycklingen eller kalkonen är kläckt, uppfödd och slaktad i Sverige samt följer de krav som branschen antagit. Kycklingarna går fritt i stallar och har fri tillgång till vatten och foder.

Kycklingkött märkt med Svenskt Sigills symbol kommer från kycklingar som har större utrymme i stallarna och föds upp utan rutinmässig parasitbekämpning.

GAMLA HÖNSBURAR KVAR I EU

I januari 2004 infördes obligatorisk ursprungsmärkning för ägg i Sverige. Det innebär att både ägg och kartonger ska stämplas med ursprungsland. Dessutom ska produktionsätt anges:

0 = ekologiskt

1 = frigående utomhus

2 = frigående inomhus

3 = bur

Svenska burhönsägg

Sverige är det enda EU-land som har förbjudit de gamla hönsburarna. De nya, så kallade inredda burarna, är större och har sittpinne, rede och sandbad. Branschen har ett djuromsorgsprogram som tillåter fler höns per kvadratmeter om man uppnår en viss poängsumma när det gäller djuromsorg, djurmiljö, hygien och skötsel.

Svenska ägg från frigående höns

Här skiljer man på höns som går fritt inomhus respektive utomhus. Man skiljer inte på ägg från höns som har mer eller mindre utrymme inomhus.

Svenska ekologiska ägg

De lantbruk och packerier som producerar ekologiska ägg kontrolleras av KRAV. Hönsen äter ekologiskt odlat foder och ska vistas utomhus under sommarhalvåret, från maj till oktober. Under vinterhalvåret har hönsen tillgång till en vinterträdgård med bland annat höbalar.

Finska och danska burhönsägg

Inom EU är det fortfarande tillåtet att använda de gamla hönsburarna. Dock finns ett djurskyddsdirektiv som innebär motsvarande förbud som Sverige infört. Förbudet träder i kraft först 2012. Ägg från Danmark och Finland kan komma från höns som fortfarande sitter i de gamla burarna. Därför är det speciellt viktigt att titta på stämpeln på äggen.

KRAV-märkta ägg kommer från höns som går ute och pickar. Hönsen ska ha det bra – ett naturligt beteende är i fokus.

MEJERIPRODUKTER – SVÅRT ATT SE URSPRUNG

Debatten om djurskydd och ursprungsmärkning handlar ofta om kött. Många gånger missas mejeriprodukter, trots att mjölkkons välfärd är lika viktig som andra djurslags.

Då det inte finns något krav på ursprungsmärkning är det svårt för konsumenter som bryr sig om djuren att göra ett eget, medvetet val. Vilken svenskt konsument vet att grädde med svenskt varumärke kan komma från Danmark, eller ostar med klassiska svenska namn kan komma från kor i Tyskland.

I Sverige finns ett regelverk för hur mjölkkor ska tas om hand. Det omfattar bland annat utrymmes-, skötsel- och beteskrav. Av etiska skäl accepterar inte svenska mejeriföreningar Belgisk blå och av smittskyddsskäl inte importerade djur i mjölkbesättningarna. Export av kalvar accepteras inte heller. Generellt är hälsoläget hos svenska kor gott.

Inom EU finns inga djurskyddsdirektiv för nötkreatur över sex månader. Kor kan stå inne i stallet året runt. Hälsoläget är ofta sämre i andra länder, där sjukdomar som Sverige har utrotat kan förekomma .

Mejeriprodukter som är KRAV-märkta ställer större krav än andra märkningar på att djuren ska vara utomhus. Väl inomhus står mjölkarna på halm – spaltgolv är förbjudet.

Svenskt Sigill arbetar med välfärdsindikatorer, det vill säga ett gott hull, rena djur och friska klövar.

VÅRA RÅD

Här har vi sammanfattat det viktigaste i skriften. Allt för att du snabbt och enkelt ska kunna handla djurvänligt.

Allmänna råd

- Titta efter märkning som visar var djuret är fött, uppväxt och slaktat eller i vilket typ av system hönan som värpt ägget finns i.
- Kött från svenska djur innebär oftast att du vet mer kring hur djuren har haft det.
- Djurskydd kostar – billiga ägg och mejeriprodukter och billigt kött kommer sannolikt från djur som fötts upp under sämre förhållanden.
- Var observant på att märkningen för främst gris, lamm och mejeriprodukter kan vara vilseledande.
- För dig som ställer höga krav på djurskydd välj kvalitetssäkrade uppfödningssystem som KRAV, EU-ekologiskt eller Svenskt Sigill.
- Tänk på att det ibland skiljer sig mellan svenska KRAV och EU-ekologiskt. Speciellt gäller detta griskött.
- Ställ krav och fråga din handlare.

Råd för olika djurslag

Nötkött från svenska djur innebär att det alltid är möjligt att ta reda på hur djuren fötts upp. Titta på ursprunget och sök efter fött, uppfött och slaktat. Du kan alltid välja någon av de särskilda märkningarna om du vill gå ett steg längre och du får också en kvalitetssäkrad produkt.

Då det saknas krav på obligatoriskt ursprungsmärkning för **gris** är märkningen ofta ofullständig eller vilseledande. Om du väljer svenskt griskött vet du mer om vilka regler som gäller för grisarna. De särskilda märkningarna KRAV, EU-ekologiskt och Svenskt Sigill går ett steg längre.

När det gäller **lammkött** rekommenderar vi ur ett djurskyddsperspektiv att alltid välja svenskt lammkött. Det svenska regelverket garanterar att djuren inte kastrerats eller kuperats utan bedövning.

Om man som konsument väljer svensk **kyckling** eller kalkon är det alltid möjligt att spåra ursprunget. Det är även bra att vara medveten om att det förekommer att importerad kyckling säljs under svensk klingande namn. Om du är mån om att kycklingen gått utomhus ska du välja KRAV-märkt fågel. Om du vill ha en kyckling som haft mer utrymme ska du välja Svenskt Sigill.

Varje **ägg** är stämplat med ursprungsland. Du kan välja mellan ägg som producerats på fyra olika sätt: ägg från burhöns, ägg från frigående höns inomhus respektive utomhus, eller ekologiska ägg. Vårt råd är att titta på förpackningen som alltid är märkt med produktionssätt och ursprungsland. Köp inte ägg från höns som fötts upp i de gamla burarna – utan leta efter ägg där hönan gått fritt och helst ute.

Ett svenskt varumärke garanterar inte att en **mejeriprodukt** är svenskproducerad. Mjölken kan komma från Danmark, Tyskland eller andra länder. Prata med din butikspersonal för att vara på den säkra sidan.

VILL DU VETA MER?

Djurskyddet Sverige
www.djurskyddet.se

Jordbruksverket
www.sjv.se
På Jordbruksverkets hemsida kan du läsa mer om svenska djurskyddsregler.

EU
www.eu-upplysningen.se
Här hittar du EU:s regelverk.

KRAV
www.krav.se
På KRAV:s hemsida hittar du också information om EU-ekologisk märkning.

Demeter
www.demeter.nu

Svenskt sigill
www.svensktsigill.se

Svenska djurhälsovården
www.svdhv.org

Lantbrukarnas Riksförbund
www.lrf.se

Svensk Mjök
www.svenskmjolk.se

Lammproducenterna
www.lammproducenterna.org

Svensk Fågel
www.svenskfagel.se

Svenska ägg
www.svenskaagg.se

OM DJURSKYDDET SVERIGE

Djurskyddet Sverige arbetar för ett bättre djurskydd och en bättre djuromsorg i Sverige och internationellt. Vi vill informera dig som konsument, så att du kan göra ett medvetet val. Men också förbättra djurskyddslagstiftningen.

Vår vision är ett samhälle där människor har ett etiskt och ansvarsfullt förhållningssätt gentemot djur och behandlar dem med respekt och medkänsla.

Vi accepterar att människan nyttjar djur – men vi accepterar inte att djur lider på grund av människan. Det gäller alla djur, såväl de som ger oss vår mat som tävlingsdjur, försöksdjur och sällskapsdjur.